

Sahra DAŞDEMİR

'KADINLAR ÇİÇEKTİR' SÖYLEMİ VE BİR ADIM ÖTESİ...

Uzunca bir zamandır sevgimizi göstermek, sevdiklerimizi hatırlamak, görmezden geldiklerimizin dertlerini dinlemek, sorunları tartışmak ancak belli gün ve haftalarda akıllara geliyor. Örneğin toplumsal olarak genellikle yok sayılan ve ihtiyaçları görmezden gelinen engelliler, engelliler haftası geldiğinde siyasetçisinden, basın yayın dünyasında bir çok kişinin gündemi olabiliyor ve bir anda aslında engelli vatandaşlarımızın ne gibi sorunlarla mücadele etmek zorunda kaldığını/ bırakıldığını hatırlatıyor ve üzülmüyoruz. Ancak belirlenen hafta tamamlandığı andan itibaren konu bir sonraki yılın 'özel haftasına' kadar toplumsal belleğimizin derinliklerinde saklamaya alınıyor.

Diğer yandan belli sevgi dolu günler, yeni reklam bombardımanları ve pazarlama stratejileri ile hepimizi içine alır durumda, bu özel sevgi günlerine her geçen gün bir yenisi daha ekleniyor. Şimdiye kadar hediyelerle özdeşleştirerek kutlamaya alıştığımız sevgililer günü, anneler günü, babalar günü gibi özel günlere bir yenisi daha eklenmek gayretinde; belediyeler, medya, siyasetçiler ama özellikle reklam dünyası yarı içine girmiş 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü kutluyor.

Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Sorunu

“Kadın doğmuyoruz,
kadın oluyoruz.”

Simone de Beauvoir

Kadınların özel ve ortak ihtiyaçları olan bir toplumsal grup oluşturduklarına dair ne akademik ne de toplumsal farkındalıkların tarihi uzun değildir. Her ne kadar 8 Mart aslen 1857'de Amerika'daki işçi kadınların iş hakkına dair yürüttükleri uzun ve zorlu mücadele ile temellendirilse de, kadınların toplumsal yaşamda erkeklerden farklı sorunları olduğunun farkına varılması ve bu alanda kadınların bağımsız kadın mücadelesi yürütmelerinin tarihi ancak 1970lerle 'kâle alınır' bir düzeye erişebilmiştir. Türkiye özneline ise, bağımsız kadın hareketi ancak 1980 sonrasında gelişebilmiş ve Türkiye toplumsal gündeminde görünür olmuştur.

Kadın mücadelesinin en temel argümanlarından biri cinsiyetlerimizin, kadınlık ve erkekliklerimizin, toplumsal olarak kurulmuş olduğudur. Yani kadın olmak ve erkek olmak doğuştan getirdiğimiz, biyolojik diyebileceğimiz özelliklerimizden farklı olarak, toplumsal ve kültürel olarak belirlenen kategorilerdir. Bu nedenle toplumda bireylerin biyolojik

cinsiyetlerinden farklı olarak bir toplumsal cinsiyet kategorileri vardır. Toplumsal cinsiyet toplumsal, kültürel ve tarihsel olarak inşa edilmektedir. İşte bu inşa süreci, kadınlar ve erkekler arasında toplumsal hayatın bir çok noktasında iktidar ilişkileri yarattığı için; toplumsal cinsiyet, karamsar ancak aynı zamanda toplumsal kurulum ürünü olarak, değişime ve politikaya konu olduğu için de umut verici bir kavramdır.

Kadınların, elbette toplumsal yapıdaki konumlanışları itibarıyla farklı aidiyetleri ve bu bağlamda farklı deneyim ve sorunları bulunmaktadır. Örneğin köylü veya kentli olma durumu kadınların öncelik ve ihtiyaçlarını önemli ölçüde farklılaştıran bir unsurdur. Ancak tüm farklılıklara rağmen tüm kadınların ortak sorunları ve mücadele edecekleri ortak alanlar bulunmaktadır. Toplumsal cinsiyet sistemi bu ortaklıkları ancak aynı zamanda farklılıkları anlamak için işlevli bir kavramsallaştırmadır.

Kadınların bugünkü eşitsiz toplumsal konumlarının en temel nedenlerinden biri keskin bir biçimde birbirinden ayrılmış özel/kamusal alan ayrımlarıdır. Kadınlar tarihsel olarak özel alan ile, duygu ile, doğa ile özdeşleştirilirken, bir toplumsal cinsiyet kategorisi olarak erkek kamusal alan ile, akıl ile ve kültür ile ilişkilendirilir. Bu ayrımlar sonucunda kadınlar gerek ekonomik, gerek siyasal, gerek kültürel bir çok alandan mahrum bırakılmıştır.

Kadınlar öncelikle özel alanı kurmakla görevlendirildiği için ekonomik alanda daha az görünür olurlar yada yine işler de cinsiyetlere göre kategorilenir ve kendilerine uygun işlerde çalışmalarını beklenir. Ekonomik alana erkekle eşit düzeylerde çıkamayan kadınlar siyasette de yeterince temsil edilemezler. Kültürel alanda ise kamusal eğlence ve kültür dünyası eril bir bakış açısı ile şekillendiği için kadınlar genel olarak erkekler dünyasında sundukları işlevler ile bu alanda yer alabilirler. Kamusal alandaki yetersiz temsiliyet kadınları özel alana biraz daha bağlar ve bu bağımlılık kadını kamusal alandan biraz daha fazla koparır. Bu çetrefilli sarmal sürekli kendini üreterek bir çok kadının yaşamına etki eder.

Elbette toplumsal yaşamda kadın hakları açısından önemli adımlar atılmıştır. Kadınların sürekli yürüt-

tükleri mücadeleler bu hakların kazanılmasında göz ardı edilemez bir öneme sahiptir. Gerek eğitim seviyesi gerek istihdam alanında kadınların konumlarının görece iyileştiği görülebilir ancak, toplumsal cinsiyetten kaynaklanan ezilme biçimleri tam olarak sona ermemiştir. Psikolojik ve fiziksel şiddet bir çok kadının hayatında mutlaka az yada çok iz bırakır, sokaklar, geceler, bir çok kurum hala kadınlara kapalıdır. Bu iktidar biçimleri gündelik hayatımıza gizlice ancak ustaca sızmış durumdadır. Bu sızıntıları durdurmak hem kadın hem de erkek cinsiyeti için özgürleştirici bir toplumsal yapı yaratacaktır. Çünkü ilişkisel hiçbir süreç sadece bir tarafı etkilemekle kalmaz; ezme-ezilme ilişkileri ezilen kadar ezeni de boyunduruk altına almaktadır. Kaldı ki bu pratikler genel olarak karşılıklı olarak üretilmektedir yani bu ilişkiyi yaratan tek başına ezen-yani erkek-değildir. Bu nedenlerle kadın sorunu olarak özetleyebileceğimiz, cinsiyet temelli sömürü sorunu toplumsal bir sorundur. Bugün bu sorunun **birincil** muhatabı olan kadınlar, uzun dönemdir bir çok bedel ödeyerek bir mücadele yürütmektedir.

Tüm bu nedenlerle, erkekler 8 Mart'ta tek taş almak yerine akşam evde bulaşığı yıkasalar hem kendilerine hem de kadın mücadelesine daha büyük katkı sunarlar.

